

Oponentský posudek
bakalářské práce Lady Koblrové
Zvláštnosti jednání zdravotníků s příslušníky romské komunity

Autorka předložila práci o rozsahu 87 stran (počítáno bez příloh). Text je členěn do 11 oddílů (úvod, cíle práce, vymezení pojmů, komunikace s příslušníky národnostních menšin, Romské etnikum v ČR, výzkumná šetření zkoumající postoje majority k Romům, cíle výzkumu, metodika vlastního šetření, výsledky šetření, diskuse, závěr). Seznam literatury obsahuje 19 položek.

Volba tématu. Autorka si zvolila velmi ožehavé a přitom aktuální téma. Téma, které je zajímavé teoreticky, metodicky i prakticky. Téma, k němuž téměř každý dospělý člověk v ČR zaujímá jistý osobní postoj, včetně zdravotníků.

Definování cílů práce je promyšlené a pečlivé. Autorka formulovala 5 cílů pro teoretickou část práce a 6 cílů pro empirickou část práce.

Teoretická část má 29 stran a autorka v ní nejprve vymezuje základní pojmy a poté se věnuje zvláštnostem komunikace s příslušníky menšin. Velmi důkladně cituje dosavadní poznatky o romském etniku v České republice a výsledky výzkumů, jež se zabývaly postojem majority k Romům. Oceňuji, že autorka nastudovala množství literárních pramenů, které jsou pro zvolenou problematiku klíčové. Problémem – plynoucím z nezkušenosti – je způsob jejich zpracování. Obecně-přehledová část bakalářské práce činí dojem jisté „koláže“. Výklad se skládá ze série po sobě jdoucích výpisků a parafrází těch pasáží, které autorka vybrala a sestavila z publikovaných zdrojů. Chybí zde konfrontování uváděných názorů, komentování citovaných pasáží, zaujetí vlastního stanoviska, shrnutí názorů apod. Občas se objeví drobné chyby, např. na s.16: proč by se měl příslušník majority informovat o hodnotách a zvycích *vlastní* kultury, aby tím předešel konfliktům s příslušníky menšin? Na téže straně se mluví o důležitosti komunikačního stylu, avšak uvádění hodnoty o míře vlivu hlavních podob verbální a neverbální komunikace se týkají *neexistujícího průměrného jedince*. Ve vztahu k menšinám jsou irelevantní.

Empirická část má rozsah 41 stran. Autorka nejprve přibližuje metodiku svého šetření, poté prezentuje výsledky a nakonec výsledky diskutuje. V části věnované metodickému postupu jsou jisté chyby:

- postrádám přesný údaj o tom, které položky byly autorkou převzaty či převzaty a ještě modifikovány z dotazníku L. Špirudové (s.39 - ... jsem se *částečně inspirovala* dotazníkem L. Špirudové“) a které byly nově vytvořeny;
- proč byly do celkového zpracovávaného souboru zařazeny též dotazníky z předvýzkumu, když řada položek byla formulačně upravena (s.39) a formulace pro ověřovací skupinu osob a „hlavní“ skupinu osob tedy nebyly totožné?
- v textu se objevují hrubé pravopisné chyby: s.39 – ... položky dávali respondentům možnost, s.40 – ačkoli jednotlivé subkategorie ... spolu nekorespondovali...

V části Výsledky autorka detailně prezentuje odpovědi na jednotlivé dotazníkové otázky a to jak tabelárně, tak graficky. Dvě položky dotazníku jsou poněkud nešťastně formulovány. Jde o položku č:10 Víte, co je typické pro komunikační styl Romů? a dále o položku č.12 Víte, co znamenají pojmy „transkulturní/multikulturní péče“? Autorka odpovědi zdravotníků v dimenzi „ano až ne“ interpretuje jako doklad jejich znalostí či neznalostí, aniž respondenty přiměje, aby svou znalost či neznalost prokázali tím, že napíšou, co si pod daným výrazem představují.

V části nazvané Diskuse jsou postupně konfrontovány stanovené hypotézy s naměřenými daty. Ze čtyř hypotéz se dvě potvrdily, zbývající čtyři v různém stupni nepotvrdily, což není nic výjimečného. V diskusi však postrádám práci s prostudovanou literaturou. Autorka mohla své výsledky zasadit do širšího kontextu dosavadních poznatků získaných v ČR, včetně výsledků dílčích šetření olomouckého pracoviště.

Velmi cenné jsou autorčiny výsledky, které se týkají kontextu, v němž probíhají konflikty mezi zdravotníky a Romy. Jde zejména o poznatky uvedené na s. 66 a 75. Škoda, že do příloh neuvedla ukázky některých kratičkových kazuistik, které zmiňuje na s.66.

Literatura a práce s literaturou. Jde o pečlivě vybrané práce sociologické, pedagogické, lingvistické i ošetrovatelské, které se zabývají romskou tematikou. Způsob citování odpovídá normě. Pouze u kapitol z monografií či sborníků by bylo vhodné uvádět též stránkový rozsah dané kapitoly (položky č. 7, 11, 12, 13). Oceňuji, že autorka pracovala též s internetovými zdroji a dokáže je citovat.

Autorka ve výkladovém textu průběžně pracuje s literaturou. Způsob odkazování na literaturu v textu odpovídá normě.

Terminologie. Péče o terminologickou čistotu je jednou ze silných stránek bakalářské práce. Autorka pečlivě definuje všechny důležité pojmy, u řady z nich připomíná jejich genezi a proměny v čase. Snad jen Příloha D by měla mít jiný nadpis. Nejde ani tak o klíčová slova (tento termín bývá vyhrazen pro odborné termíny, jež charakterizují z knihovnického pohledu obsah článku či knihy, aby se usnadnilo vyhledávání dokumentu v databázích), ale spíše o výkladový slovníček odborných pojmů.

Kvalita příloh. Uvnitř textu jsou na s. 41-77 umístěny tabulky, výsečové a sloupcové grafy, vše ve výborné grafické kvalitě.

Na konci bakalářské práce jsou zařazeny čtyři přílohy: plné znění použitého dotazníku, tabulka shrnující základní údaje, přehled různých podskupin Romů v České republice a již zmiňovaný přehled „klíčových slov“.

Shrnutí dílčích připomínek:

- V teoretické části práce převládá jednodušší práce s literárními prameny, která má podobu koláže relevantních citátů. Postrádám shrnutí různých názorů, příp. zaujetí vlastního stanoviska.
- V metodické části jsou dílčí nedostatky (chybí podrobnější údaje o převzatých otázkách z jiného dotazníku, problematické je znění položek č.10 a 12, problematické je zařazení dat z předvýzkumu do celkového souboru dat, v textu by se neměly vyskytovat hrubé chyby).
- V diskusi chybí zařazení výsledků do kontextu obdobných výzkumů v ČR.

Otázky pro obhajobu práce:

- a) Zvolila jste si ožehavé téma. I když šlo o anonymní dotazník, do jaké míry se – podle Vás – respondenti ve svých odpovědích stylizovali, tj. neodpovídali podle toho, co si o Romech skutečně myslí? Jinak řečeno: do jaké míry mohly být získané výsledky ovlivněny tzv. efektem sociální žádoucnosti odpovědí?
- b) Kdybyste vzala jako třídící hledisko položku č.9 (zda se u zdravotníka jeho vztah k Romům zhoršil anebo zůstal stejný) nakolik se pak liší u těchto dvou skupin zdravotníků zbývající odpovědi v celém dotazníku?

Závěr:

Předložená práce je – jako celek - velmi zodpovědně zpracována. Navrhovaná známka: **velmi dobře až výborně**. Rozhodnutí, k čemu se přiklonit, ponechávám na komisi podle toho, jak kvalitní bude obhajoba práce.

V Hradci Králové 28.5. 2006

Prof. ~~Dr.~~ Jiří Mareš, CSc.